

**REFLECȚII
ISTORIOGRAFICE,
MATERIALE
DOCUMENTARE
ȘI OPINII REFERITOARE
LA TRECUTUL NOSTRU
NAȚIONAL**

Dr. hab. Ion CHIRTOAGĂ

În 2012, munca asiduă a doctorului habilitat în istorie Demir Dagnev, profesor universitar, membru corespondent al AȘM, s-a încununat cu publicarea unei culegeri consistente – *Istorie și civilizație medievală și modernă timpurie în Țările Române. Studii și materiale*. Chișinău, Cartdidact-Civitas, 2012, 596 p. În lucrare sunt reflectate diferite aspecte ale vieții economice, sociale și politice ale românilor din perioada medievală și modernă. Cea mai mare parte din studiile inserate în această carte au un caracter istoriografic, autorul expunându-și periodic opinia asupra unor fenomene din trecutul nostru național în diferite publicații științifice din țară și de peste hotare.

Ediția demarează cu cercetări privind perioada „marilor migrațiuni ale popoarelor”, numită și „mileniul întunecat.” În articolul, publicat inițial în 1992, sunt prezentate succint diverse opinii referitoare la originea românilor și cunoscuta „teorie migraționistă” de tristă faimă, potrivit căreia pe timpul împăratului roman Aurelian (pe la 271) populația Daciei ar fi fost evacuată în Balcani, revenind în spațiul carpato-danubiano-pontic după secolul al IX-lea, când triburile nomade ale ungarilor au imigrat la Dunărea de Jos și apoi au ocupat Transilvania.

La rândul său, profesorul D. Dagnev evocă sumar argumentele istoriografiei naționale românești care demonstrează cu dovezi plauzibile că și după anul menționat deja 271, urmașii dacilor și romanilor antici au continuat să locuiască în spațiul strămoșesc carpato-danubiano-pontic. De asemenea, este prezentată istoriografia românească de după 1989, când au fost revăzute unele teze vehiculate anterior referitoare la trecutul nostru național. În acest context, au apărut și lucrări care, sub pretextul criticii istoriografiei marxiste și naționaliste, reiterează, de fapt, insinuările „teoriei migraționiste”. Într-o addendă vizând lucrarea sa anterioară, profesorul D. Dagnev prezintă publicațiile istoricilor

Demir Dagnev. *Istorie și civilizație medievală și modernă timpurie în Țările Române. Studii și materiale*. Chișinău: Cartdidact-Civitas, 2012, 596 p.

români contemporani care aduc noi argumente în favoarea ideii continuității populației românești din nordul Dunării. Sunt menționate opiniile istoricilor români de pe ambele maluri ale Prutului asupra acestei probleme.

O altă chestiune adusă pe tapet de profesorul D. Dagnev constituie geneza și afirmarea statului medieval românesc la est de Carpați, inclusiv în spațiul actual al Republicii Moldova. Ca urmare a evoluției societății românești, în spațiul carpato-danubiano-pontic a început un proces de coagulare a comunităților rurale în scopul organizării vieții economice și rezistenței în fața presiunii triburilor migratoare, în văile unor râuri mici creându-se uniuni teritoriale. În perioada de finalizare a procesului de constituire a poporului român, în sursele istorice străine pentru desemnarea acestei romanități orientale tot mai des se utilizează termenul de *valah* (voloh, vlah). După cum am menționat și cu alte ocazii, acest termen de origine germană a început să fie utilizat de către străini după cucerirea Pannoniei de către Carol cel Mare la hotarul secolelor VIII-IX și creștinarea slavilor, mai întâi, în Moravia, apoi din Balcani și alte părți. Anume prin intermediul limbii slave bisericești, în societatea românească, alături de noțiunea *jude* de origine latină, tot mai des sunt utilizați termenii mai noi *cnez* și *voievod*, fiecare dintre ei reflectând o anumită treaptă pe scara socială și, dacă vreți, etapă în procesul de consolidare a uniunilor teritoriale românești. În continuare, sunt prezentate datele cunoscute despre formațiunea statală din nord-vestul spațiului carpato-nistean din 1276-1277, 1301, 1326, discuția despre controver-

satul an 1359 și constituirea Țării Moldovei.

Una din preocupările mai vechi ale profesorului D. Dragnev constituie evoluția economică, socială și culturală a Țării Moldovei în perioada medie și în pragul celei moderne. În compartimentul menționat se demonstrează că, în pofida vicisitudinilor timpului, populația Moldovei a crescut de la 47 mii gospodării de contribuabili (circa 250 mii oameni), la 140 mii gospodării impozabile (circa 700 mii persoane) în 1803 (fără sud-estul și nordul țării, teritoriile ocupate de turci, tătari și austrieci). Aici ar fi cazul să notăm că în istoriografie a apărut și opinia că în 1800, în spațiul carpato-nistrean ar fi locuit circa 900 mii de persoane, inclusiv 190 mii în Bucovina.

În literatura istorică s-a menționat că în perioada evului mediu timpuriu, în viața economică și socială a societății românești un cuvânt greu de spus l-a avut comunitatea sătească, care a fost unul din pilonii de bază ai populației băștinașe în timpul „marilor migrațiuni ale popoarelor”. A urmat procesul de feudalizare a societății românești, pământul ajungând în mâinile unor proprietari funciari, acesta fiind prelucrat de țărani. În contextul dat, profesorul D. Dragnev prezintă cele două opinii din istoriografia românească referitoare la originea răzeșilor, sporierea importanței marilor boieri cu dregătorii care obțineau venituri importante din exercitarea funcțiilor lor, creșterea obligațiilor țăranilor față de marii proprietari funciari.

Savantul D. Dragnev vine în ajutorul cercetătorului științific în domeniul vieții economice și sociale cu diferite instrumente de lucru. Este cunoscut faptul că, împreună cu alți colegi medievaliști, el a editat mai multe izvoare istorice. Și în lucrarea respectivă istoricul publică noi documente privind evoluția proprietății funciare. Tot aici găsim liste ale unităților de măsură, utilizate în Țara Moldovei, evoluția prețurilor ș.a.

Profesorul D. Dragnev și-a expus opinia și în

privința unor procese istoriografice din perioada sovietică referitoare la trecutul nostru național. El precizează că inițiatorii formării RASSM erau conștienți de faptul că această entitate a fost creată în scopuri politice promovate cu insistență de o mare putere, fiind îndreptată împotriva statului unitar român. În 1926, pe lângă executivul autonomiei sovietice moldovenești a fost întemeiat un Consiliu Științific, care urma să studieze regiunea respectivă și cultura moldovenilor, să furnizeze informații de natură științifică și practică. Secția de științe a acestuia (fondată în 1928) publica materiale în care era elogiată politica autorităților în RASSM, ataca vehement Bucureștiul, pregătea opinia publică internațională în vederea unor acțiuni politico-militare de proporții împotriva statului român și a unității noastre naționale.

După reanexarea Basarabiei în 1940 și în 1944, activitatea subversivă a fost amplificată, accentul fiind pus pe „prietenia seculară” a poporului moldovenesc cu Rusia și Ucraina, „eliberarea” teritoriului dintre Prut și Nistru de sub „ocupația străină”. S-au pus în circulație și alte clișee propagandistice care, uneori, mai sunt vehiculate astăzi în preținse „lucrări științifice” și nu numai.

În continuare, profesorul D. Dragnev analizează „opusurile” istoriografiei postbelice de la Chișinău referitoare la diferite aspecte din istoria spațiului dintre Prut și Nistru. Apoi, cercetătorul prezintă contribuția istoricilor onești din Chișinău la elucidarea adevărului istoric privind istoria noastră națională.

În final, se poate remarca faptul că această culegere de studii, documente și opinii reflectă, în linii mari, eforturile unui savant cu imensă experiență de muncă științifică, care a abordat cu tenacitate cele mai diverse aspecte ale istoriei noastre naționale. Lucrarea poate fi citită cu mare interes și profit intelectual atât de specialiști, cât și de toți împătimitii de trecutul poporului român.

Mihai Țăruș, *Timp comprimat-12*, obiect, 11 piese, u/p, 400×2000×150 mm, 2008